

“Türkiye” Şiiri Özelinde Osman Türkay’ın Milliyetçilik ve Türkiye Algısı*

DOÇ. DR. CAN ŞEN**

Öz

Edebiyatı şekillendiren temel dinamiklerden birisi ideolojilerdir. Yazarların ve şairlerin dünya görüşleri ya da ideolojileri reddeden apolitik tutumları, ele aldıkları konunun işlenişini ve sunuluşunu ciddi anlamda etkilemektedir. Milliyetçilik de önemli ideolojilerden biri olarak edebiyatı etkilemekte, şekillendirmektedir.

Bu çalışmada Kıbrıs Türk edebiyatının önemli şairlerinden olan ve iki kez Nobel Edebiyat Ödülü’ne aday gösterilen Osman Türkay’ın (1927-2001) ilk şiir kitabı *7 Telli*’de (1959) yer alan “Türkiye” şiiri milliyetçilik ve Türkiye algısı açısından incelenecektir. Şairin 1951’den 1958’e kadarki Türkiye ve İngiltere izlenimlerinin bir yansıması olan bu şiir, başındaki epigraflardan itibaren Türkay’ın milliyetçilik algısını ve bu doğrultuda o yıllarda İngiliz sömürgesi olan Kıbrıs’tan bağımsız Türkiye’ye bakışını somutlaştırması açısından önemlidir.

Anahtar sözcükler: Kıbrıs Türk edebiyatı, Osman Türkay, milliyetçilik, Türkiye, şiir

NATIONALISM AND TURKEY PERCEPTION OF OSMAN TÜRKAY SPECIFIC TO THE POEM “TÜRKİYE”

Abstract

One of the basic dynamics shaping the literature is ideologies. World views or the apolitical attitude of the authors and the poets rejecting the ideologies seriously affect the examination or presentation of the subject they handle. Nationalism, being one of the important ideologies as well, affects and shapes the literature.

In this study, the poem “Türkiye” in the first poetry book *7 Telli* (1959) of Osman Türkay (1927-2001), who is one of the important poets of Cypriot Turkish literature and nominated for Nobel Literature Prize for twice, will be examined in terms of nationalism and perception of Turkey. This poem, which is a reflection of the poet's impressions of Turkey and England from 1951 to 1958, is important in terms of embodying Türkay's perception of nationalism as of the epigraphs at its beginning and accordingly his view of independent Turkey from Cyprus which was a British colony during those years.

Keywords: Cypriot Turkish literature, Osman Türkay, nationalism, Turkey, poem

* Bu çalışmanın ilk şekli, Yakın Doğu Üniversitesi (KKTC) tarafından 28 Ocak 2022 tarihinde çevrimiçi olarak düzenlenen “Osman Türkay Paneli”nde sunulmuş olup çalışma daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamıştır.

** Bartın Ün. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, cansen20@gmail.com, Orcid: 0000-0001-7449-5112.

Gönderim tarihi: 29.04.2022

Kabul tarihi: 07.06.2022

GİRİŞ

Millet, ortak bir kültüre ve ülkeye bağlı olarak yaşayan insan topluluklarını belirtmek için kullanılan bir kavramdır (Ercilasun, 1997, s. 450). “Millet”le bağlantılı olarak kullanılan iki kavramdan birisi olan “millî” millete ait olan her şeyi ifade ederken diğer bir kavram olan “milliyetçilik” ise bir dünya görüşüdür (Ercilasun, 1997, s. 450). Bu bağlamda milliyetçilik, fertlerin millet düzeyinde dünyayı anlamlandırmasını, dolayısıyla bilinçlerini şekillendiren; onların aidiyet duygularıyla birlikte kimliklerini belirleyen, davranış ve tutumlarını yönlendiren bir söylem ve algılama biçimidir (Özkırımlı, 2017, s. 14). Milliyetçiliğin bir kavram ve dünya görüşü olarak kimi çevrelerce olumlu, kimi çevrelerdeyse (şoven, ırkçı anlamında) olumsuz bir şekilde algılandığı görülmektedir.

Romantizm akımının bir etkisi olarak şairlerin/yazarların milletlerinin tarihlerine yönelmeleri edebiyatta millî bir bilincin oluşmasını sağlamış ve bunun sonucu olarak milliyetçilik zaman içerisinde edebiyata yansıyan / edebiyatı şekillendiren önemli bir ideoloji olmuştur (Kefeli, 2017, s. 70-71). Edebiyat üzerindeki bu etkisinin yanı sıra milliyetçilik edebiyattan bir araç olarak da yararlanmıştır. Bilhassa milliyetçi dünya görüşüne sahip şairlerin/yazarların millî kimlik inşasında edebiyatın toplum üzerindeki etki gücünden yararlandıkları görülmektedir (Sümer, 2015, s. 22). Bu açıdan milliyetçilik bağlamında edebiyatın biçimlendirmeye çalıştığı millî kimlikle edebî eserlere yansıyan toplumsal gerçeklik arasında dinamik ve çift yönlü bir ilişki olduğu söylenebilir (Hasdedeoğlu, 2019, s. 99).

Kıbrıs Türk edebiyatının dünyaca tanınan ve iki kez Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilen şairi Osman Türkay'ın¹ (1927-2001) “Türkiye” şiiri şairin milliyetçilik algısı bakımından önemli bir şiidir. “Türkiye” Türkay'ın 1959'da yayımladığı ilk şiir kitabı *7 Telli*'de yer almaktadır.² 1951-1953 yılları arasında Türkiye'de ve 1953-1958 arasında İngiltere'de yaşayan Türkay'ın Türkiye ve İngiltere yıllarından izler taşıyan bu şiirinin biri başlığının üstünde, biri başlığın altında olmak üzere iki epigrafi vardır. Bu epigraflar ve şiirin kendisi, “uzay çağı ozanı” olarak anılan ve evrensel bir şair kabul edilen Osman Türkay'ın millî yönünü ortaya koymasına ve milliyetçilik algısını göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

EPİGRAFLARDAN ŞİİRE “TÜRKİYE”DE MİLLİYETÇİLİK VE TÜRKİYE ALGISI

Osman Türkay'ın “Türkiye” şiirinin başlığının üzerindeki epigraf, Ziya Gökalp'ın 1911 tarihli meşhur “Turân” şiirinin sonundaki “*Vatan ne Türkiye'dir Türklere, ne Türkistân; / Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir: Turân...*” (Filizok, 2005, s. 252) mısralarının değiştirilmiş bir şekliyle başlamaktadır:

“Vatan ne Turandır şimdi Türklere
Ne de zincire vurulan Türkistan.
Gökler sonsuzluğunca özgür
Vatan Türkiyedir

¹ Hayatı ve sanatı hakkında ayrıntılı bilgi için bakınız: (Öznur - Özdoğanoglu, 2003, s. 16-27; Memmedova Kekeç, 2019, s. 165-175).

² Osman Türkay, *7 Telli*, Girne Belediyesi Yayınları, Girne 2018, s. 35-40. Yazı boyunca parantez içinde verilecek sayfa numaraları bu eserdendir.

Daha ileri, daha aydınlık
Çağlarla umran.” (s. 35)

Başlığın altındaki mensur ikinci epigrafla ise şiirin yazılış hikâyesini ortaya koymaktadır: “Türkiyeyi tanıtan renkli film bitmiş, Monseigneur sinemasının perdesi inmişti.. Gerçek ve gelecek bir dünyada yaşıyordum: Piccadilly meydanından geçen yüzlerce taşıt aracının uğultusu durmuş, kulaklarımı dolduran başka bir sesi dinliyordum. Bu ses, Türkiye’nin sesiydi: İleri, aydınlık, hür. Kulaklarımda hala o güzel sesin yankıları çınlamakta.” (s. 35)

Bu ikinci epigraftan Osman Türkay’ın ilk İngiltere döneminde Türkiye ile ilgili bir film izledikten sonra kendisinde uyanan duygularla “Türkiye” şiirini yazdığını anlamaktayız. Şiir, epigraflarından itibaren şairin Türkiye algısını ve bununla bağlantılı olarak milliyetçilik düşüncesini yansıtmaktadır.

Anavatan olarak görülen Türkiye’ye özlem Kıbrıs Türk edebiyatının önemli temalarındandır (Yeniasır, 2016, s. 46). Özellikle 1878’de adanın Osmanlı Devleti’nden ayrılması ve İngiliz sömürgesi olmasıyla Kıbrıs Türklerinde anavatana özlem duygusu oluşmuştur. Bunun neticesinde “anavatana özlem” Kıbrıs Türk edebiyatının en önemli temalarından birisi olmuştur. Sadece Osman Türkay’da değil onunla beraber pek çok Kıbrıslı şairin eserinde Türkiye’nin anavatan olarak algılanması, Türkiye’ye özlem ve hatta Türkiye ile yeniden birleşme arzusu karşımıza çıkmaktadır.

Bu doğrultuda Osman Türkay’ın bu şiirini değerlendirirken göz önünde bulundurmanız gereken hususlardan birisi de şiirin yazıldığı ve yayımlandığı yıllarda bağımsız tek Türk devletinin Türkiye olmasıdır. Bugünkü Türk cumhuriyetleri de o dönemde henüz bağımsız değillerdi, Sovyet Rusya egemenliği altındaydılar. Türkay bunu ilk epigrafta “Ne de zincire vurulan Türkistan.” mısraı ile vurgulamıştır. Dolayısıyla Türkiye, Kıbrıs Türkleri için aynı zamanda bağımsız bir Türk devleti/ülkesi anlamına gelmekteydi. Tarihî bağların yanı sıra bu açıdan da Türkiye’nin Kıbrıs Türk şiirine bir model olarak yansımaları gayet doğaldır. Tüm bunlarla bağlantılı olarak Atatürk inkılapları Kıbrıs Türkleri tarafından gönülden benimsenmiştir:

“Baştan beri Türk ulusunun ve Türkiye’nin bir uzantısı durumunda olan Kıbrıs ve Kıbrıs

Türklerinin Atatürk’e bağlılığı ve izinde oluşunun kesin bir sonucu ve gereği olarak Atatürk’ün Cumhuriyetle beraber başlattığı yenileşme ve devrim hareketlerini gecikmesiz şekilde benimsemiş ve yaşamına katmıştır.” (Altan, 1997, s. 107)

Atatürk inkılaplarının “Türkiye” şiirine yansımaları da milliyetçilik algısı bağlamında görmekteyiz. Şiirde dikkat çeken ilk husus Osman Türkay’ın ilk epigrafta Ziya Gökalp’ın mısralarını değiştirerek ondan farklı bir milliyetçilik anlayışıyla şiire başlamasıdır. Ziya Gökalp’ın “Turân” şiiri adından itibaren Türk milliyetçiliğinin en geniş şekli olan tüm Türklerin tek çatı altında birleşmesi düşüncesini vurgulamaktadır. Fakat şiirin başındaki epigraftan Osman Türkay’ın bunu çok gerçekçi bulmadığını anlamaktayız.

Burada Osman Türkay'ın tavrını daha iyi yorumlamak için Birinci Dünya Savaşı yılları ve sonrasında Türkiye'deki milliyetçilik anlayışındaki değişime ve tartışmalara genel olarak bakmamız gerekmektedir. Ziya Gökalp'ın "Turân" şiiri 1911'de yayımlanmıştır ve Birinci Dünya Savaşı yıllarında Turancılık düşüncesi Ziya Gökalp'ın İttihat ve Terakki Fırkası'nın bir bakıma ideoloğu olması sebebiyle devlet yönetimine de yansımıştır (Köroğlu, 2016, s. 134). Buna rağmen Turan düşüncesiyle ilgili çeşitli tartışmalar da mevcuttur. Bu tartışmalardan birisi Birinci Dünya Savaşı'nın sonlarında Halide Edib Adivar ile Ziya Gökalp arasında gerçekleşmiştir (Köroğlu, 2016, s. 237-248). Kendisi de o yıllarda milliyetçi düşünceye bağlı olan, hatta bu konudaki düşüncelerini 1912 tarihli *Yeni Turan* romanında³ işleyen (Enginün, 1986, s. 60-63) Halide Edib, savaşın son yıllarında Türk milliyetçiliğinin faaliyet sahası ve uygulanışı açısından Ziya Gökalp'tan farklı bir yaklaşım ortaya koymuştur. 30 Haziran 1918'de *Vakit* gazetesinde yayımlanan "Evimize Bakalım: Türkçülüğün Faaliyet Sahası" adlı yazısında Halide Edib, Turan düşüncesinden farklı olarak Anadolu merkezli bir milliyetçilik anlayışını vurgulamıştır (Köroğlu, 2016, s. 237). Yazıdaki "ev"den kasıt Anadolu'dur. Ona göre Anadolu'daki sosyal ve ekonomik durumu düzeltmeden daha geniş bir milliyetçilik anlayışıyla Turan düşüncesine yönelmek sağlıklı olmayacaktır (Köroğlu, 2016, s. 243).

Ziya Gökalp ise Halide Edib'in bu yazısına sert bir şekilde cevap vererek Turan düşüncesini savunmuştur (Köroğlu, 2016, s. 243-246). Ziya Gökalp'ın sert yanıtına ve Turan düşüncesinden vazgeçmemesine rağmen Birinci Dünya Savaşı'ndan Osmanlı Devleti'nin yenik ayrılmasıyla beraber Halide Edib'in Anadolu merkezli milliyetçilik anlayışının daha gerçekçi ve sağlıklı olduğu ortaya çıkmıştır (Köroğlu, 2016, s. 247). Devrin koşulları ve yaşanan değişimler neticesinde Ziya Gökalp'ın da Turan düşüncesinde bir değişikliğe gittiğini görmekteyiz (Köroğlu, 2016, s. 250). 1923'te yayımladığı *Türkçülüğün Esasları*'nda Turan düşüncesini "uzak mefkûre", daha dar planda Oğuz Türkleri arasında olabilecek bir birleşmeyi ise "yakın mefkûre" olarak nitelendirmiş (Ziya Gökalp, 2019, s. 21, 23) ve "Bugün şeniyet sahasında yalnız Türkiyecilik vardır. Fakat, ruhların büyük bir iştiaqla aradığı (Kızıl Elma), şeniyet sahasında değil, hayal sahasındadır. (...)" (Ziya Gökalp, 2019, s. 25) diyerek mevcut koşullarda Türkiye sınırlarıyla kapsamı çizilmiş bir milliyetçilik anlayışının geçerli olduğunu vurgulamıştır. Atatürk milliyetçiliği de bu şekilde Misak-ı Millî sınırlarıyla çizili ve "Yurtta sulh, cihanda sulh" anlayışına dayalı bir milliyetçilik anlayışıdır (Gönlübol, 1980, s. 502).

Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nın ardından devlet nezdinde Türkiye merkezli bir milliyetçilik anlayışının kabul görmesine rağmen Ziya Gökalp'ın "uzak mefkûre" olarak nitelendirdiği Turancılık'ın da kimi milliyetçi çevrelerde benimsendiği bilinmektedir. Osman Türkay'ın bu düşünceyi çok benimsemediğini ve Ziya Gökalp'ın Turan düşüncesine karşı tepkisel bir yaklaşımla şiirine başladığını görmekteyiz. Ancak bu noktada Osman Türkay'ın 1923'ü milat kabul ederek binlerce yıllık Türk tarihini/kültürünü yok saydığını düşünmek doğru olmayacaktır. Güncel siyasal ortam içerisinde Atatürk milliyetçiliğini, Türkiyeciliği benimseyen Osman Türkay'ın kaynaklarından birisi Türk tarihi ve mitolojisidir (Memmedova, 2010, s. 63). Örneğin,

³ Romana Türkçülük düşüncesinin yansımaları hakkında ayrıntılı iki inceleme için bakınız: (Akgün, 2007, s. 30-35; Sümer, 2015, s. 231-242).

“Asya” şiirinde Türk tarihinin eski çağlarına, Orta Asya’ya kadar uzanır ve Tanrı Dağlarından bahseder: “Ben Tanrıdağ doruğunda Gökbilge Hakan / Ülkemi kurar, töremi sürdürürüm / Doğarım gök çatlayanda yıldırımın içinde” (aktaran Birinci, 1999, s. 408). Buradan yola çıkarak Türkay’ın siyasî bir Turancılık’tan uzak durduğunu, edebî ve kültürel açıdan ise Türk tarihini, mitolojisini yadsımadığını söylemek mümkündür.

Şiirin başındaki manzum epigraftan yola çıkarak Osman Türkay’ın milliyetçilik algısını belirginleştirdikten sonra şiirin kendisine baktığımızda bu kez milliyetçilik algısına koşut bir Türkiye algısı karşımıza çıkmaktadır:

“İşte topraklarım, doğudan⁴ batıya
Sereserpe uzanır işlenmiş, bahtiyar;
Bir tohumdan yüz tane üretir,
Bir çekirdekten bolluğa kavuşur
Çelik bilekli,⁵ altın kalpli çalışkan insanlarım.
Artık ne kuraklığım kaldı,
Ne karanlığım,
Ne de bataklıklarım:
Artıkça artıyor santrallerim, kanallarım, barajlarım.

Osman Türkay

İşte insanlarım tepeden tırnağa
Bilgiyle görgüyle şenlik, esenlik;
Bir yanda fabrikalarım
Fırınlarım, ocaklarım;
Öte yanda verimli tarlalarım
Ormanlarım, ağaçlarım;
Üniversitelerim laboratuvarlarım
Şehirlerim, limanlarım, yollarım
Onlarla şerefli, onlarla mutlu, onlarla hür.
Doğudan Batıya yönelmiştir
Beynim, kafatasım, kollarım.” (s. 35-36)

Bu mısralarla başlayan⁶ şiirin tamamında ekonomik anlamda güçlü bir Türkiye modelinin ortaya konulduğunu görmekteyiz. Şiirdeki Türkiye algısı, ekonomik olarak güçlenmiş; fabrikalarıyla, tarımsal üretimiyle, şehirleriyle, liman ve yollarıyla sürekli kalkınan bir ülke şeklindedir. İngiltere’ye gitmeden önce 1951-1953 yılları arasında Türkiye’de yaşayan Türkay, Türkiye’yi ve buradaki ekonomik kalkınma çabalarını gözlemlemiştir. Bu bağlamda şiirde sunulan Türkiye algısı şairin gözlemlerine dayalı, gerçekçi bir algıdır. Kutlu Adalı’nın kendisiyle yaptığı bir söyleşide Türkay, şiiri hakkında bu doğrultuda şunları söylemiştir:

⁴ Bu kelime kitapta “doğrudan” şeklinde yazılmış. Bunun bir dizgi hatası olduğunu düşünmekteyiz.

⁵ Bu kelime kitapta “bilekti” şeklinde yazılmış. Bunun bir dizgi hatası olduğunu düşünmekteyiz.

⁶ Çalışmamızı uzatmamak için mısra sayıları farklılaşan bentlerden oluşan ve uzun bir şiir olan “Türkiye”nin tüm parçalarını alıntılar yerine şiirde irdelediğimiz yaklaşımın belirginleştiği parçalar üzerinde duracağız.

“(…) Şiirin kompozisyonuna göre Türkiye, yeni Türkiyedir. Türkiye ve Türk ulusu içinde saklı bulunan cevheri, enerji potansiyelini Türk yurdunun sathına umran eserleri olarak çaktığı zaman pek tabii mutlu Türkiye doğacaktır.

Atom çağının ve Atom çağından sonra gelecek çağların Türkiyesi bugünden doğmaya başlamıştır. Devletler ne kadar kuvvetli olurlarsa, o kadar siyasi ve iktisadi bağımsızlığa ulaşabilirler. (...)” (içinde Öznur - Özdoğanoglu, 2003, s. 108)

Osman Türkay’ın bu sözleri aynı zamanda şiirin arka planındaki düşünceyi de ortaya koymaktadır. Devletlerin siyasî ve iktisadî bağımsızlıkları güçlerine bağlıdır. Bir devlet ekonomik, sosyal ve kültürel anlamda ne kadar güçlü olursa bağımsızlığını da o ölçüde koruyabilecek ve güçlü, hür bir ülke olarak varlığını sürdürebilecektir. Bu açıdan Türkay’ın milliyetçilik anlayışının ekonomik bir temele dayalı olduğunu bu şiir özelinde söylememiz mümkündür.

Osman Türkay’ın ortaya koyduğu milliyetçilik anlayışının Atatürk milliyetçiliği çizgisinde olduğunu yukarıda belirtmiştik. Şiirde bununla bağlantılı olarak “Ben Türkiye, Atatürk’ün kurduğu / Cumhuriyetin bilim potasında yuğurduğu” (s. 37), “Kulak verin, kulak verin / Andım var Ataya / Gönlümdeki umranı / Çakacağım sathına yerin.” (s. 38) ve “Bu yapı sağlam / Bu temel derin / Üstündedir artık Atam eserin / Çağdaş uygarlıkların.” (s. 39) mısralarıyla şairin üç yerde Atatürk’e gönderme yaptığını görmekteyiz.

Bunların dışında şiirde dikkat çeken başka bazı hususlar da bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, tarih bağlamında karşımıza çıkmaktadır:

“(…) Beşiği cümle uygarlıkların:

Salkımla başak

Çiçekle yaprak kadar güzel

Güneşle bayrak

Şimşekle toprak kadar gerçek

En eski uygarlıkların

Sümerlerin, Etilerin, Selçukların.” (s. 37-38)

mısraları Cumhuriyet’in ilk yıllarındaki tarih araştırmalarını, Anadolu’daki eski uygarlıkların geçmişlerinin araştırılmasını anımsatmaktadır.

İkinci olarak, Osman Türkay’ın diğer şiirlerinden içerik açısından farklı bir noktada duran bu şiirde şairin genel şiir iklimini çağrıştıran “fütürist” mısralar da karşımıza çıkmaktadır. Şiirin yedinci ve sekizinci bentlerinde fütürist yönelim açıkça görülmektedir:

“Çağım makine çağı

Fabrika kuruyorum, fabrika kuruyorum

Bir atom çekirdeği içinde

Nasıl dönerse elektronlar

Kafamın içinde öyle

Dönüyor milyon ve milyonlar

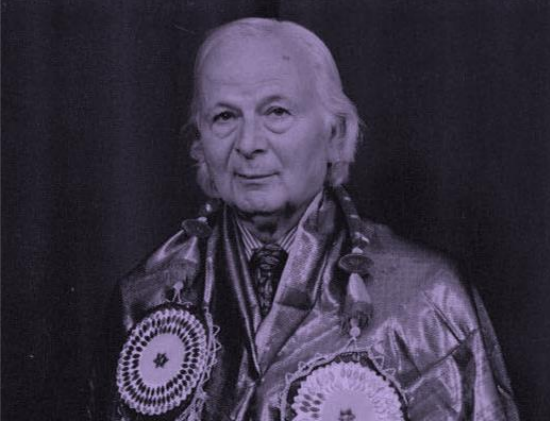
Elektromotif elektromotorlar

Çelik çelik üstünde

Çelik çelik içinde

Betonarme vücudum, iskeletim ruhum.

Fabrika kuruyorum, fabrika kuruyorum” (s. 38-39)

Osman Türkay

“İşte ordularım sınırdan sınıra
Hürriyet aşkıyla mertlik, yiğitlik;
İşte zırhlı tanklarım, jet uçaklarım
Gemilerim tezgâhlarım
Alanlarım hangarlarım
Mehmedlerim arslanlarım
Gökyüzüne ışık tutan bayraklarım
Barış için harbe hazır
Sert vuruşur, mert savaşır” (s. 36)

1974’te gerçekleşen Kıbrıs Barış Harekâtı’ndan on beş yıl önce yayımlanan *7 Telli*’de yer alan bu şiirdeki “*Barış için harbe hazır*” mısraını bir şair önsezisi⁷ olarak değerlendirmek mümkündür. Türkay bu mısra da aslında Atatürk’ün “*Yurtta sulh, cihanda sulh*” ilkesine bağlı ama bir yandan da tehditlere karşı güçlü bir ordu vurgusu yapmak istemiştir. Yine de Kıbrıslı bir şairin harekâttan yıllar önce, bilinçli olarak olmasa da, “barış için savaş” vurgusu yapması ve harekâtın “Barış Harekâtı” olarak adlandırılması arasındaki bağ oldukça anlamlıdır. Bu bağlamda dönemin başbakanı Bülent Ecevit’in harekâtı ilân ettiği ilk demecinde “barış” vurgusu yaptığı sözlerini burada aktarmak istiyoruz:

“Türk Silahlı Kuvvetleri’imiz Kıbrıs’ta indirme ve çıkarma hareketine başlamış bulunuyor. Allah milletimize, bütün Kıbrıslılara ve insanlığa hayırlı etsin. Bu şekilde insanlığa ve barışa büyük bir hizmette bulunmuş olacağımıza inanıyoruz. Öyle umarım ki, kuvvetlerimize ateş açılmaz, kanlı bir çatışmaya yol açılmaz. Biz aslında savaş için değil, barış için ve yalnız Türklere değil Rumlara da barış getirmek için Ada’ya gidiyoruz. (...)” (Ecevit, 2011, s. 57)

SONUÇ

Osman Türkay’ın ilk şiir kitabında yer alan “Türkiye” onun bu şiirini yazdığı yıllardaki milliyetçilik ve Türkiye algısını ortaya koyması açısından önemli bir şiirdir. Epigraflarından başlayarak şiirin bütününde görüldüğü üzere Osman Türkay, bu şiirinde gerçekçi bir milliyetçilik anlayışından yanadır ve bu noktada Ziya Gökalp’ın 1910’larda ortaya koyduğu Turan düşüncesinden ayrılmaktadır. Onun milliyetçilik anlayışı, kapsamı Türkiye sınırlarıyla çizili olan

⁷ Buna farklı bir örnek olarak yine Kıbrıs Türk edebiyatından Süleyman Uluçamgil’i gösterebiliriz. Yirmi yaşında şehit düşen Uluçamgil, bazı şiirlerinde şehit olacağını sezmiş gibidir (Şen, 2016, s. 77-85).

Atatürk milliyetçiliğinin bir yansımasıdır ve Türkay, 1950'lerin Türkiye'sine bu milliyetçilik algısıyla bakmaktadır. Şairin 1950'lerin başında Türkiye'de bulunması, ülkedeki gelişmeleri yakından gözlemlemesini ve şiirine gerçekçi bir şekilde taşımasını sağlamıştır.

"Türkiye"nin yazıldığı yıllarda Kıbrıs'ın İngiliz sömürge yönetimi altında oluşu Türkay'ın o tarihlerde dünyadaki tek bağımsız Türk devleti olan Türkiye'ye bakışını etkilemiştir ve şairin milliyetçilikle bağımsızlık arasında bir bağ kurmasını sağlamıştır. Ona göre bağımsız Türkiye, Atatürk'ün açtığı yolda ekonomiye, sanayileşmeye, eğitim ve bilime önem vererek gelişmiştir ve gelişmeye devam edecektir. Dolayısıyla "Türkiye" şiiri özelinde şairin milliyetçilik anlayışının ekonomik kalkınmayla doğrudan bağlantılı olduğunu da söylememiz mümkündür. Şaire göre ekonomik kalkınma bağımsızlığın sürdürülebilir olması açısından önem taşımaktadır. Türkay'ın bu düşüncesi doğrultusunda sanayileşme de şiirine fütürist bir şekilde yansımıştır ki buradaki fütürist tavır onun şiir dünyasının bileşenlerinden birisidir.

Sonuç olarak Osman Türkay'ın "Türkiye" şiirinde, 1950'li yıllardaki milliyetçilik ve Türkiye algısını, kendi şiir dünyasının bileşenlerinden de yararlanarak oldukça açık bir şekilde ortaya koyduğunu söylememiz mümkündür. Şiir dünyasının bütünü içerisinde işlediği temalar açısından evrensel bir şair olarak kabul edilen Türkay'ın bu şiiri onun millî meselelere bakış açısını göstermesi açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgün, Atıf (2007). "Yeni Turan Romanı ve Türkçülük Mefkuresi Açısından İncelenmesi". *Edebiyat Otağı*, (24): 30-35.
- Altan, Mustafa Haşim (1997). *Atatürk Devrimlerinin Kıbrıs Türk Toplumuna Yansıması*. KKTC: Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Birinci, Necat (1999). "Osman Türkay'ın Şiirinde Kıbrıs". *Türk Dili*, (569): 407-421.
- Ecevit, Bülent (2011). *Dış Politika ve Kıbrıs Dosyası*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Enginün, İnci (1986). *Halide Edib Adıvar*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Ercilasun, Bilge (1997). "Edebiyatta Millîlik ve Milliyetçilik", *Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler-1*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Filizok, Rıza (2005). *Ziya Gökalp*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gönlübol, Mehmet (1980). "Atatürk Döneminde Türk Dış Siyaseti". *Türk Dili*, (347): 500-503.
- Hasdedeoğlu, M. Onur (2019). *Halide Edib ve Yakup Kadri'nin Romanları Ekseninde Türk Edebiyatının Ulus-Devlet Oluşumuna Etkisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Kefeli, Emel (2017). *Batı Edebiyatında Akımlar*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Köroğlu, Erol (2016). *Türk Edebiyatı ve Birinci Dünya Savaşı (1914-1918)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Memmedova, Elmira (2010). "Osman Türkay'ın Etkilendiği Kaynaklar". *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 2(1): 59-81.
- Memmedova Kekeç, Elmira (2019). "Osman Türkay". *Kıbrıs Türk Edebiyatı Tarihi (1571-2017)*. 2. Cilt. Yayıma Hazırlayanlar: İsmail Bozkurt - Oğuz Karakartal - Nihal Solak. Ankara: Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını.
- Özkırmı, Umut (2017). *Milliyetçilik Kuramları - Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.

- Öznur, Şevket - Özdoğanoglu, Tuncay (2003). *Uzay Çağı Ozanı Osman Türkay*. Lefkoşa: Gökada ve Osman Türkay Vakfı Yayınları.
- Sümer, Mehmet (2015). *Millî Kimliğin İnşasında Edebiyatın Rolü (1911-1920)*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Şen, Can (2016). "Ölümünü Sezen Şairin Sesi: Kıbrıslı Şehit Süleyman Uluçamgil". *Kıbrıslı Şehit Şair Süleyman Uluçamgil*, Editör: Can Şen, İstanbul: Kesit Yayınları.
- Türkay, Osman (2018). *7 Telli*. Girne: Girne Belediyesi Yayınları.
- Yeniasır, Mustafa (2016). "Süleyman Uluçamgil'in Kıbrıs Türk Şiirindeki Yeri". *Kıbrıslı Şehit Şair Süleyman Uluçamgil*. Editör: Can Şen. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Ziya Gökalp (2019). *Türkçülüğün Esasları*. Hazırlayanlar: Ebru Özgün - Buğra O. Uluyüz. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.